

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-22 ta' Gunju, 2007

Citazzjoni Numru. 1115/2005

Simon Sultana u martu Miriam Sultana

Versus

Joseph Aquilina u martu Antoinette Aquilina

Din hija kawża ta' spoll

lċ-ċitazzjoni tgħid illi l-atturi huma s-sidien tal-fond numru tnejn u għoxrin (22) fi Triq G. Tragance, Ffal Luqa. Dan il-fond huwa terran u jiġi taħt il-proprjetà tal-konvenuti. L-atturi, b'jedd, għandhom tank ta' l-ilma fuq il-bejt tal-proprjetà tal-konvenuti.

F'Ottubru ta' l-2005 il-konvenuti, bla jedd u bi ksur tal-jeddijiet ta' l-atturi, għalqu t-tank ta' l-ilma, ukoll għax igħidu illi l-atturi ma għandhomx jedd illi jqiegħdu t-tank fuq il-bejt tagħhom, u b'hekk għamlu spoll kontra l-jeddijiet ta' l-atturi.

L-atturi għalhekk fetħu din il-kawża u qegħdin jitolbu illi l-qorti:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. tgħid illi l-konvenuti għamlu spill bi ksur tal-jeddijiet ta' l-atturi meta għalqu t-tank ta' l-ilma li l-atturi għandhom fuq il-bejt tagħhom;

2. tordna lill-konvenuti sabiex fi żmien qsir u perentorju jerġgħu jiftħu t-tank li għalqu; u

3. jekk il-konvenut jonqsu milli jagħmlu dan, tagħti lill-atturi s-setgħa li jagħmlu dak li hu meħtieġ biex jiftħu t-tank huma, bi flus il-konvenuti u, jekk meħtieġ, taħt id-direzzjoni ta' perit li jinħatar għalhekk.

Qegħdin jitolbu wkoll l-ispejjeż tal-kawża.

Il-konvenuti ressqu dawn l-eċċezzjonijiet:

1. it-talbiet ta' l-atturi għandhom jiġu miċħuda għax il-kawża nfetħet wara li għadda ż-żmien ta' xahrejn mogħti mil-liġi;

2. il-konvenuti ma humiex kontraditturi leġittimi, u għalhekk għandhom jinħelsu mill-ħarsien tal-ġudizzju, għax ma humiex sidien tal-proprjetà u tal-bejt li jiġu fuq il-fond ta' l-atturi; u

3. l-atturi ma għandhomx jedd bil-liġi li jkollhom tank ta' l-ilma fuq il-bejt tal-konvenuti.

Il-fatti li wasslu għal din il-kawża seħħew hekk:

L-atturi għandhom post li jiġi taħt dak fejn joqogħdu l-konvenuti, u għandhom tank ta' l-ilma fuq il-bejt tal-konvenuti. Dan it-tank ilu hemm ħafna snin. Il-konvenuti igħidu illi minn dan it-tank, jew mill-kanen li hemm imwaħħlin miegħu, kien joħroġ lilma li kien jagħmel ħsara lill-proprjetà tagħhom.

It-tank kellu żewġ *inlets* ta' l-ilma, wieħed minn kanna komunikata mal-*mains* tal-gvern u l-ieħor minn kanna komunikata ma' pompa li ttella' l-ilma minn bir ta' l-atturi. Wara li l-atturi xtraw il-proprjetà tagħhom, u qabel ma daħlu joqogħdu hemm, bdew jagħmlu xi xogħlijiet fil-fond, fosthom xogħlijiet fis-sistema ta' l-ilma, u waqt li kienu għaddejjin ix-xogħlijiet l-ilma li kienu jieħdu mit-tank kien dak ġej mill-bir, għax il-komunikazzjoni mal-*mains* kienet għadha mhix lesta.

Fil-25 ta' Settembru 2005, meta lestew il-komunikazzjoni mal-*mains*, semgħu xi ċekċik ġej mill-inħawi tat-tank. Fetħu l-vit u ma ħariġx ilma. Marru jkellmu lill-konvenuti u dawn qalulhom li kienu huma li kienu għalqu t-tank, u li l-atturi ma kellhomx jedd iqiegħdu tank ta' l-ilma fuq il-bejt tagħhom. L-atturi għalhekk dakinhar stess għamlu

rapport fl-Għassa tal-Pulizija, u fit-22 ta' Novembru 2005 fetħu l-kawża tallum.

Il-konvenuti jgħidu illi qabel, lejn tmiem Ġunju u l-bidu ta' Lulju ta' l-2005, billi raw li saret ħsara fil-proprjetà tagħhom mill-ilma li kien joħroġ mit-tank, il-konvenut qala' l-kanna li kienet tiffa' l-ilma fit-tank mill-bir u ħallieha tispara fl-arja. Imbagħad, fit-3 ta' Settembru 2005, tqiegħed *air conditioning unit* fil-bitħa tal-fond ta' l-atturi f'it 'l isfel minn tieqa tal-konvenuti. Lill-konvenuti deħrilhom illi l-*unit* kien tqiegħed qrib wisq tat-tieqa u għalhekk marru jilmentaw ma' l-atturi. Għadda kliem sħun bejniethom, u l-atturi qalu illi kellhom jedd, jekk iridu, illi l-*air conditioning unit* iqiegħdu fuq il-bejt tal-konvenuti. Il-konvenuti wiegħbu illi mhux talli ma setgħux iqiegħdu *air conditioning unit* fuq il-bejt, iżda lanqas it-tank ma setgħu jqiegħdu, u għalhekk qalulhom biex it-tank ifittxu jneħħuh. Dakinhar stess il-konvenut għalaq ukoll l-*outlet* ta' l-ilma mit-tank.

Il-kwistjoni f'din il-kawża effettivament hija jekk l-azzjoni nfetħitx fi żmien xahrejn mill-ispoll kif trid il-liġi fl-art. 535 tal-Kodiċi Ċivili. Ma jista' jkun hemm ebda kontestazzjoni serja illi dak li għamlu l-konvenuti kien *ragion fattasi*, għax, kontra r-rieda ta' l-atturi, ħadu l-liġi f'idejhom u bidlu stat ta' fatt li minnu kienu jgawdu l-atturi. Lanqas ma huma tajbin it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet li ressu l-konvenuti. Il-fatt illi l-konvenuti ma humiex sidien tal-bejt fejn hemm it-tank ma huwiex relevanti, għax l-azzjoni tallum hija azzjoni ta' spoll – azzjoni *ex delicto* – u mhux azzjoni konfessorja li trid issir kontra s-sid li fuq il-proprjetà tiegħu l-atturi qegħdin jivvantaw xi jedd. Għall-istess raġuni, it-tielet eċċezzjoni – li tgħid illi l-atturi ma għandhomx jedd iqiegħdu t-tank fuq il-bejt – ukoll ma hijiex tajba, għax f'azzjoni ta' spoll il-qorti, kif igħid u jrid l-art. 791 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili, ma tqisx kwistjonijiet ta' jedd iżda biss ta' pussess jew detenzjoni. Dawk l-eċċezzjonijiet huma għalhekk miċħuda.

Li rridu naraw, mela, hu jekk il-konvenuti għalqux it-tank fit-3 ta' Settembru 2005, kif igħidu huma – u, f'dak il-każ, l-azzjoni, mibdija fit-22 ta' Novembru 2005, inbdiet aktar minn xahrejn wara u għalhekk inbdiet tard – jew għalquhx fil-25 ta' Settembru 2003, anqas minn xahrejn qabel ma nfetħet il-kawża, kif igħidu l-atturi.

L-argument tal-konvenuti hu illi aktar huwa probabbli illi t-tank għalquh bħala reazzjoni immedjata għall-provokazzjoni ta' l-incident ta' l-*air conditioning unit* fit-3 ta' Settembru 2005 milli tliet ġimgħat wara. L-atturi, min-naħa l-oħra, igħidu illi li kieku t-tank ingħalaq fit-3 ta' Settembru 2005 ma kinux sejr in jistennew tliet ġimgħat qabel ma għamlu r-rapport mal-pulizija.

Dan l-argument ta' l-atturi kien ikollu saħħha li kieku ntebħu mill-ewwel li t-tank kien ingħalaq. Milli jidher, iżda, it-tank ma kinux jieħdu ilma minnu, għax, li kien hekk, kienu jintebħu ferm qabel: it-tank kien ilu minn Lulju b'*inlet pipe* mill-pompa tal-bir magħluq u għalhekk ma kienx jidhol ilma fih, ladarba, kif igħidu l-atturi stess, il-komunikazzjoni mal-*mains* tal-gvern ma kinitx għadha lesta. Barra minn hekk, bil-kanna maqluġha l-ilma ippompjat mill-bir kien jispara 'l barra, u l-atturi kienu jintebħu b'dan għax jaraw l-ilma jċarċar. Għalhekk jista' jkun illi meta l-konvenut għalaq it-tank fit-3 ta' Settembru ma ntebħux, u kien għalhekk illi r-rapport għamluh tliet ġimgħat wara, meta lestew il-komunikazzjoni mal-*mains* u fittxew għall-ewwel darba li jieħdu l-ilma mit-tank.

Ladarba li *infra bimestre deduxisse* huwa wieħed mill-elementi ta' l-azzjoni ta' spoll, imiss lill-atturi illi jagħmlu l-prova illi l-azzjoni għamluha fi żmien xahrejn, u mhux lill-konvenuti li juru li saret wara. Għar-raġuni miġjuba fuq, il-qorti ma hijiex sodisfatta illi lill-atturi seħħilhom li jagħmlu din il-prova. L-ewwel eċċezzjoni tal-konvenuti għalhekk għandha tintlaqa'.

Il-qorti għalhekk taqta' l-kawża billi, wara li tgħid illi l-azzjoni ma nfetħitx fiż-żmien li tagħti l-liġi fl-art. 535 tal-Kodiċi Ċivili, tiċċhad it-talbiet ta' l-atturi u tikkundannahom iħallsu l-ispejjeż tal-kawża.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----